

בעניין:

1. מ' אבו סל, ת"ז _____
2. המוקד להגנת הפרט מיסודה של ד"ר לוטה זלצברגר – ע"ר

ע"י ב"כ עוה"ד דניאל שנהר (מ"ר 41065) ו/או סיגי בן-ארי (מ"ר 37566) ו/או חוה מטרס-עירון (מ"ר 35174) ו/או נועה דיאמונד (מ"ר 54665) ו/או נמרוד אביגאל (מ"ר 51583) ו/או בנימין אחסתרובה (מ"ר 58088) ו/או בילאל סביחאת (מ"ר 49838) ו/או טל שטיינר (מ"ר 62448)

מהמוקד להגנת הפרט מיסודה של ד"ר לוטה זלצברגר
רח' אבו עוביידה 4, ירושלים, 97200
טל: 02-6283555; פקס: 02-6276317

העותרים

- נ ג ד -

1. מפקד כוחות הצבא בגדה המערבית
2. קצין משטרה צבאית ראשי
3. נציב שירות בתי הסוהר
4. המפקח הכללי - משטרת ישראל

באמצעות פרקליטות המדינה
צלחה א-דין 29, ירושלים 91010

המשיבים

עתירה לצו Habeas Corpus

מוגשת בזאת עתירה למתן צו-על-תנאי, המופנית אל המשיבים והמורה להם לבוא וליתן טעם כדלקמן:

- א. למשיב 1 - מדוע לא יודיע למשפחת העותר 1 (להלן: **העותר**) מה עלה בגורלו של העותר, שנעצר בידי כוחות הביטחון של ישראל ביום 20.11.12 ואשר מקום הימצאו, נכון לעכשיו, אינו ידוע; היכן הוחזק מעת המעצר ועד מועד מתן ההודעה; אם הוא אכן מוחזק על-ידו או על-ידי מי מטעמו – היכן הוא מוחזק ומכוח איזה דין; ואם שוחרר או הועבר לגורם אחר – מתי, היכן, לידי מי, ומה ידוע לו על מקום הימצאו היום. ככל שהעותר מוחזק בידי רשות ישראלית שלא כדין, יתבקש בית-המשפט להורות על שחרורו.
- ב. למשיב 2 – מדוע לא יחזיק בידי מידע עדכני בדבר מעצרו ומקום מעצרו של כל עצור, תושב השטחים, המוחזק על ידי איזו מרשויות המדינה.
- ג. למשיבים 3 ו-4, באם העותר מוחזק בידי מי מהם - מדוע לא ירשמו כדין, ובזמן אמת, את מקום מעצרו של עצור.

בקשה לקביעת דיון דחוף

בית המשפט הנכבד מתבקש לקבוע דיון דחוף בעתירה.

עניינה של עתירה זו בזכותם היסודית ביותר של עצור, שנעצר על ידי חיילים או כוחות ביטחון אחרים של ישראל, שדבר מעצרו ומקומו ייודעו. בזכות זו תלוי מימושן של זכויות אחרות של העצור – לייצוג משפטי, להתערבות בעניין תנאי מעצרו וכד'. הזכות היא גם זכותה של משפחת העצור, לדעת מה עלה בגורל יקירה והיכן הוא מוחזק.

הדין מורה, כי הודעה על מקום מעצרו של עצור תימסר לאדם הקרוב לו **ללא שיהוי**. למשפחת העותר לא נמסר דבר, מאף גורם רשמי. מאחר שהעותר אינו רשום במסופי המשיבים 2 או 3, אין בידי משפחת העותר לדעת היכן הוא מוחזק.

הזמן החולף מגביר את חוסר הוודאות בו חיה המשפחה, את דאגתה ואת חרדתה. הזמן החולף גם מסכל – מרגע לרגע – את מימוש זכויותיו היסודיות ביותר של עצור, המצוי במשמורת, והוא נטול כוח להגן על ענייניו בעצמו.

אם עודנו בידי רשויות המדינה, זכאית המשפחה על פי דין לדעת **מייד** אודות מקום הימצאו ולמנות עורך דין שייצגו בהליכי המעצר. אם יצא מידי המדינה, חובה על המדינה לספק **בדחיפות** כל מידע שיסייע באיתורו, ובהגנה עליו במידת הצורך.

במספר עתירות הביאס קורפוס שהוגשו על-ידי העותר 2 לבית-משפט נכבד זה, בעניין תושבי השטחים שנעצרו על-ידי חיילים או כוחות ביטחון אחרים של ישראל, בית-המשפט קבע תקופה **מקסימלית** של **24 שעות** שבגדרה על המשיב היה להשיב לעתירה. כך, למשל, בבג"ץ 5117/09 **נזאל ואח' נגד מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית**.

ואלו הם נימוקי העתירה

ענייניו של העותר

1. העותר הינו קטיין, בן 16, תושב מחנה הפליטים אל ערוב, שבנפת חברון.
2. ביום 20.11.12 פנתה משפחת העותר אל העותר 2 (להלן: **המוקד** או **המוקד להגנת הפרט**) בבקשה לסייע לה באיתורו, וזאת לאחר שבשעה 8 בבוקר באותו היום הובא העותר על-ידי אביו למת"ק "עציון", על-פי זימון שקיבלה המשפחה מהמשיב 1. הזימון נמסר למשפחה על-ידי חיילי הצבא, בביתם, מאחר שהעותר לא שהה בבית בזמן שהחיילים הגיעו אליו. מטרת הזימון, לדברי החיילים – "מעצר לצרכי חקירה".
3. מאז ראה אבי העותר את העותר נכנס בשערי מת"ק "עציון", לא ראה אותו עוד, ולא שמע ממנו.
4. עוד נציין כי אף גורם רשמי לא עידכן את בני משפחת העותר בדבר מעצרו ומקום החזקתו, למרות שחלפו למעלה מ-24 שעות מהמעצר, ומדובר בקטיין.
5. מייד לאחר פניית המשפחה, פנה המוקד למרכז השליטה שבמפקדת המשיב 3 (להלן: **משל"ט שב"ס**), בבקשה לסייע באיתור העותר. משל"ט שב"ס ענה כי העותר אינו רשום בשב"ס.

6. במקביל, פנה המוקד טלפונית למתקן המעצר הזמני "עציון", אליו מועברים עצורים הנעצרים בדרום הגדה, והצמוד למת"ק אליו הובא העותר. גורם במתקן "עציון" מסר למוקד כי לא הגיע למתקן אף קטין, או אדם, שעונה לפרטים שנמסרו.
7. זאת ועוד, המוקד פנה למת"ק "עציון" עצמו, בניסיון לקבל מידע בנוגע לחקירה אפשרית של העותר במקום. דא עקא, מהמת"ק נמסר כי אינם מוכנים למסור את המידע.
8. לבסוף, פנה המוקד למשל"ט במפקדת המשיב 2, אולם אף שם לא היה כל מידע בדבר מקום החזקתו של העותר.
9. מכאן, שלא ניתן למשפחה כל מידע על מעצרו ומקום החזקתו של העותר, והוא אינו רשום, נכון לשעה זו, כעצור. אם כך, כרגע הוא מחוסר הגנה לחלוטין מפני שרירות הכוח שעצר אותו. **מחדלים אלו נמשכים למעלה מ-24 שעות, נכון למועד הגשת עתירה זו (שוב, נדגיש כי מדובר בקטין בן 16).**
10. העותר 2 הוא ארגון זכויות אדם, המסייע לפלסטינים תושבי הגדה המערבית, שזכויותיהם קופחו בידי המשיב. בין שאר פעולותיו, הוא מסייע באיתור מקום החזקתם על עצורים שנעצרו על ידי כוחות הביטחון של ישראל.

הטיעון המשפטי

הודעה על מקום מעצר – חובתם של המשיבים 1 ו-2

11. אין צורך להכביר מלים בדבר הזכות למסירת הודעה בדבר מעצרו של אדם ומקום החזקתו. זכות זו, זכות יסוד היא – הן של העצור והן של בני משפחתו. זכות זו מהווה חלק מזכות היסוד לכבוד האדם. מערכת שלטונית שאינה מקפידה על קיומה, אלא מעלימה ומחביאה אנשים שבמשמורתה מבני משפחותיהם במשך פרקי זמן ניכרים, נוהגת באכזריות הפוגעת קשות בצלם האנוש של העצור ובני משפחתו.
12. סעיף 53(א) לצו בדבר הוראות בטחון [נוסח משולב] (אזור יהודה והשומרון) (מס' 1651), התש"ע-2009, קובע כי:

"נעצר אדם, תימסר ללא שיהוי ידיעה על מעצרו ומקום הימצאו לאדם הקרוב אליו, זולת אם ביקש העצור שלא להודיע כאמור" (כל ההדגשות בעתירה שלי – ד.ש.).

13. גם בפסיקת בית משפט נכבד זה הוכרה הזכות למסירת הודעה כאמור כזכות יסוד. כדברי המשנה לנשיא מ' אלון בבג"ץ 670/89 **עודה ואח' נגד מפקד כוחות צה"ל באיו"ש**, פ"ד מג(4), 515, 517:

"חובת הודעה זו הינה פועל יוצא מזכות יסוד הנתונה לאדם שנעצר כדת וכדין על-ידי השלטונות המוסמכים, שאלה יביאו את דבר מעצרו לידיעת קרוביו, למען יידעו מה עלה בגורלו של קרובם העצור וכיצד ניתן להושיט לו העזרה הדרושה לו כדי

להגן על חירותו. זכות זו זכות טבעית היא, ונגזרת היא מכבוד האדם ומעקרונות הצדק הכלליים, ונתונה היא הן לעצור עצמו והן לקרוביו".

14. בשנת 1995, לאחר שהמשל"ט לא עמד בחובותיו, הגיש המוקד להגנת הפרט עתירה נוספת לבג"ץ (בג"ץ 6757/95 חירבאוי ואח' נגד מפקד כוחות צה"ל באזור יהודה ושומרון (לא פורסם, להלן: פסק דין חירבאוי). במסגרת הליך זה, נתן בית המשפט העליון תוקף של פסק דין להסדר שהגיעו אליו הצדדים, שלפיו:

"א) עם מעצרו של אדם תושב האזור, תימסר ללא שיהוי הודעה על מעצרו ומקום מעצרו באמצעות הטלפון למספר טלפון אותו ימסור העצור לגורם העוצר.

הגורם העוצר ימסור הודעה טלפונית כאמור, וירשום בטופס שיוכן לצורך כך פרטי ההודעה שמסר ופרטי מקבל ההודעה.

במידה וביקש זאת העצור, תימסר הודעה טלפונית גם לעורך דין שהעצור נקב בשמו ומסר פרטיו, הגורם העוצר יודיע לעצור על זכותו זו...

ב) מרכז השליטה הצה"לי (בין שהמדובר במרכז השליטה ובין שהמדובר בגורם אחר) יקבל מכל הגורמים... מידע עדכני בדבר מעצרו ומקום מעצרו של עצור אחת ליממה, באופן שניתן יהא לאתר העצור, לפי פניה בכתב של גורמי חוץ.

ג) מרכז השליטה הצה"לי ימסור פרטים מן המידע האמור, על פי פניה בכתב של אגודות ציבוריות שעיסוקן בכך, ו/או על פי פניה בכתב של עו"ד מיופה כוח המייצג את העצור או משפחתו.

לאחר העברת הפניה בכתב יוכל הגורם הפונה לקבל את המידע באמצעות הטלפון".

15. זכות היסוד מצאה ביטוי גם בהנחיית היועץ המשפטי לממשלה (הנחיה 4.3002 מיום 4.1.2004) בה נכתב "חובת ההודעה על מעצרו של אדם הוכרה בפסיקה כזכות יסוד של העצור ושל קרוביו, הנגזרת מכבוד האדם ועקרונות הצדק הכלליים".

16. הנה כי כן, מחובתו של המשיב 1 למסור למשפחתו של העצור הודעה, בין טלפונית ובין בדרך אחרת, על עובדת מעצרו ומקום החזקתו. מחובתו של המשיב 2 להחזיק מידע עדכני בדבר מעצרו ומקום מעצרו של כל עצור ועצור. כגיבוי לחובה זו, נקבע מנגנון שיאפשר למשפחות לפנות לארגונים כדוגמת המוקד ולעורכי-דין, על-מנת לקבל מידע עדכני אודות מקום המעצר של יקיריהן, וזאת באמצעות המשל"ט.

17. נושא איתור העצורים ותפקוד המשל"ט נדון גם בהחלטתו של כב' הרשם בעז אוקון בבג"ץ 9332/02 ג'ראר נ' מפקד כוחות צה"ל. בהחלטתו כותב כב' הרשם:

"מסירת המידע מהווה אמצעי בקרה ופיקוח, אך יש לה חשיבות אנושית מבחינת העצור המאבד באחת את השליטה בחייו. יש לדיווח משמעות שלא ניתן להפריז בחשיבותה מבחינת בני המשפחה, אשר קרוב להם נעלם "בלא הסבר". ההגנה

על הפומביות מהווה ערובה למניעת שימוש לרעה ביכולת לעצור, ומונעת שימוש בלתי מרוסן ביכולת זו. אכן, כוחה של המדינה, ויהיו כוונותיה טובות ככל שיהיו, הוא גדול. בלא דיווח עלול כוח זה לצאת מכלל שליטה, גם אם הוא מוסבר בשיקולים ביטחוניים. ויתור או הגמשה טומנים בחובם סיכונים ברורים. הנסיון מלמד ששימוש יתר בכוח, שלא שורש בעיתו, יוצר מציאות חדשה. הכוח אינו כמו בומרנג, כשמשחררים אותו – הוא לא חוזר. על כן מצווה הרשות להקפדה של ממש בכל הנוגע להפעלת סמכויות המעצר. **הקפדה זו מחייבת דיווח מייד על עצם המעצר.**"

18. מכאן שני הסעדים הראשוניים המבוקשים בעתירה שעניינם מחויבותם של המשיבים במסירת הודעה על מעצרו ומקום מעצרו של אדם ומחויבותו של המשיב 2, באמצעות המשל"ט, להחזיק בידיו מידע עדכני בדבר מעצרו ומקום מעצרו של כל עצור המוחזק על ידי מי מזרועות המדינה.

התנערות נמשכת של המשיב 1 מעמידה בהלכת פסק דין חירבאוי

19. מאז פסק הדין, שניתן בשנת 1995, רבו המעצרים של פלסטינים בגדה, ביחוד לאחר אירועי האינתיפאדה השנייה. המנגנון שהוקם בעקבות פסק הדין דלעיל – משל"ט המשיב 2 – אמנם פועל, אולם במקרים מסויימים לא עונה על הצרכים ונוצר צורך בגופים נוספים שיוכלו לפעול במקרים המתאימים באופן יעיל ומהיר. המקרה הנדון בעתירה הנוכחית הוא מקרה מובהק לצורך זה.

20. בין הגורמים הצבאיים שהופקדו על הטיפול בפניות מסוג זה הוא **המוקד ההומניטארי במינהל האזרחי**, שטיפל במקרים דחופים – קטינים למשל, בהם נעצרו פלסטינים בגדה, אולם לא ניתן היה לדעת במהירות הראויה היכן הם נמצאים (בדרך כלל מדובר היה בעצורים שהוחזקו בבסיסים צבאיים שונים, או בתחנות משטרה, ולא רשמו אותם כחוק).

21. המוקד ההומניטארי מנע מצבים בהם מקום מעצרו של אדם אינו ידוע, דהיינו, מנע מצבים הנוגדים לחוק. בכך, עצם פעילותו של המוקד ההומניטארי ייתרה פנייה לביהמ"ש בעתירות לצו "הביאס קורפוס" במקרים שבהם המוקד להגנת הפרט לא מצליח לאתר באמצעות משל"ט הכליאה הצה"לי. **בדיוק המקרה המתואר בעתירה זו.**

22. אף המשיב 1, באמצעות לשכת היועמ"ש, הכיר בחשיבותו של המוקד ההומניטארי למסירת מידע אמין ומהיר אודות מיקומם של עצורים. כך, במכתב שנשלח למוקד להגנת הפרט מאת סרן צבי מינץ בשם היועמ"ש ביום 11.4.12, נאמר במפורש כי **"פלוגי המעוניין לדעת האם נעצר אלמוני על-ידי כוחות צה"ל, והיכן הוא נמצא כרגע, יכול לעשות זאת על דרך פנייה למשל"ט הכליאה של חיל המשטרה הצבאית או למוקד ההומניטארי של המינהל האזרחי, ואלו יידעו לאתרו ולהשיב לפונה בהקדם"**.

23. דא עקא, ביום 29.3.12 כתב למוקד להגנת הפרט סג"ם בר אקוקה, קצין פניות הציבור של המינהל האזרחי, כי מעתה ואילך לא יטפל עוד המוקד ההומניטארי בפניות בנוגע לאיתור עצורים. סג"ם אקוקה הפנה את המוקד באופן לאקוני ל"גורמי פיקוד מרכז".

24. מאחר שסג"ם אקוקה סירב להפנות לגורם ספציפי בפיקוד מרכז, נאלץ המוקד לפנות לגורמים שונים בפיקוד, בניסיון לקבל מענה לסוגייה, **עד עתה ללא הצלחה**. מצב דברים זה אינו תקין, בלשון המעטה; גורם צבאי, שאמון על מתן מענה לפניות דחופות (ועסקינן בפניות דחופות, הנוגעות לחירותם של אנשים), מסיר מעליו כל אחריות לטיפול בפניות אלו, תוך שאינו דואג לגורם חלופי, שייקח ממנו את האחריות בצורה מסודרת.

25. מעבר לעובדה שהתנהלות מקוממת זו גורמת לעיכוב במתן מידע למשפחותיהם של עצורים, וכך מביאה להפרת הדין, אין ספק שהדבר מאלץ את המוקד לפנות לבית המשפט במקרים אשר עד היום יכולים היו לבוא על פתרונם בקלות באמצעות המוקד ההומניטארי. **עתירה זו, המונחת עתה בפני בית המשפט הנכבד, היא דוגמא מובהקת לכך.**

רישום העותר במקום המעצר

26. מובן מאליו כי לכל עצור ישנה זכות שמקום מעצרו יהיה ודאי וברור לכל. רישומו של עצור במקום מעצרו הוא תנאי הכרחי למימוש זכויותיו. רק כך יוכלו משפחתו ועורך דינו לברר עם האחראים על מקום המעצר מהו מעמדו, מצבו הבריאותי, תנאי מעצרו, האם ומתי ניתן להיפגש עימו וכדומה. רק כך יוכלו לפעול למען מימוש זכויותיו כעצור. אף זכותו של עצור להיות נוכח בהליכים המשפטיים המתנהלים נגדו תלויה ברישומו המסודר במקום מעצרו.

27. אי רישומו של עצור במקום המעצר פוגע קשות בזכויות הבסיסיות שלו ושל בני משפחתו. מערכת שלטונית שאינה מקפידה על רישום העצור במקום מעצרו ועל היכולת לקבל אינפורמציה שוטפת על סמך רישום זה, אינה ממלאת את חובתה ומועלת בתפקידה.

28. רישום ראוי של עצורים מוסדר בחקיקה הן באשר לעצורים המוחזקים בידי המשיב 3 והן באשר לעצורים המוחזקים בידי המשיב 4.

רישום עצורים המוחזקים בידי המשיב 3

29. בשל החשיבות העליונה שיש לרישומו של עצור במקום מעצרו, עוגנה חובת הרישום בחקיקה ראשית. סעיף 4 לפקודת בתי הסוהר (נוסח חדש) תשל"ב-1971 קובע כי :

"התקבל אדם לבית סוהר ידאג מנהל בית הסוהר שיירשמו בנוגע אליו הפרטים שנקבעו".

30. בפרק 5 להוראות שירות בתי הסוהר (סעיף 5.06) נכתב :

"בבית הסוהר יתנהל רישום מעודכן ומדויק לגבי כל אסיר המוחזק בו הכולל את האסמכתא למאסרו ומציין את תקופת המאסר או המעצר, חישוב מועד תום ריצוי העונש, ומועדים נוספים הנדרשים לצורך חישוב פרקי זמן מינימלי המהווים תנאי להענקת טובות הנאה (כגון: חופשות) או זכויות מוקנות (כגון: דיון בוועדת שיחרורים) לאסיר".

רישום עצורים המוחזקים בידי המשיב 4

31. ההוראות העוסקות ברישום עצורים המוחזקים בידי המשיב 4 מרחיקות לכת אף יותר מאלו החלות על העצורים המוחזקים בידי המשיב 3. בסעיף 3א(2) לפקודת המטה הארצי 12.03.01, שכותרתה "הטיפול בכלואים בבית המעצר" נקבע כי:

"לא יכלא אדם בבית המעצר, לפני שהממונה על החקירה או על המעצר מסר הודעה על המעצר לבני משפחתו, ולפני שראיין אותו קצין והודיע לו על זכותו ליצור קשר עם עורך דין"

32. מכאן הסעד השלישי המבוקש בעתירה, שעניינו הפקת לקחים מהמקרה הנוכחי, אשר אינו המקרה הראשון בו נתקל המוקד בחוסר הקפדה על הנהלים הקבועים בחוק מצד המשיבים, והקפדה על נהלים שימנעו היעלמות עצורים, כדוגמת העותר דנן.

33. ממהותה של עתירה זו שהיא אינה מגובה בתצהיר ובייפוי כוח מטעמו של העותר. לעתירה מצורף תצהיר וייפוי כח מטעם המוקד בנוגע לקבלת המידע אודות העותר במשרדיו ובנוגע לפעולותיו בעניינו.

מטעמים אלה, מתבקש בית-המשפט הנכבד להוציא בדחיפות צו על תנאי כמבוקש בראש העתירה, ולאחר קבלת תשובת המשיב, להופכו להחלטי ולהטיל עליו את הוצאות המשפט ושכר טרחת עו"ד.

ירושלים, 21 בנובמבר 2012

דניאל שנהר, עו"ד
ב"כ העותרים

(ת.ש. 75275)